

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Біологічний факультет
Кафедра фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти
Силабус курсу
ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Обсяг:	5 кредитів, загальна кількість годин – 150
Семестр, Рік	Згідно навчального плану
Дні, Час, Місце:	Згідно розкладу
Викладач (-і)	Гвоздій Світлана Петрівна, д.пед.н., професор; Пенова Вадим Васильович, к.пед.н., доцент; Поліщук Любов Миронівна, старший викладач; Бурденюк Ростислав Володимирович, викладач, лікар-хірург
E-mail:	medicinabjd2@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти, пров. Шампанський 2а, (поряд із гуртожитком №9 ОНУ)
Консультації	<i>Очні консультації: понеділок, 13.00-14.00</i> <i>Онлайн-консультації: у Telegram, на платформі Zoom</i>

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом, на території кафедри фізіології, здоров'я і безпеки та природничої освіти. У позааудиторний час: усі поточні питання обговорюються в робочих чатах у Telegram або електронною поштою.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета навчальної дисципліни «Цивільний захист» як освітнього компоненту циклу загальної підготовки є формування у студентів здатності розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Завданням модулю «Цивільний захист» передбачено засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту працівників, соціальний добробут населення, детермінанти, що на нього впливають; матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій (НС), локалізації та ліквідації їхніх наслідків. Освоївши дисципліну «Цивільний захист» магістри у відповідних напрямках підготовки, повинні бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог ЦЗ. Навчальна дисципліна «Цивільний захист» спрямована на формування знань та вмінь складати і у подальшому використовувати алгоритми поведінки під час аварій, пожеж, військових дій і стихійних лих, своєчасно надавати допомогу постраждалим до прибуття кваліфікованої медичної допомоги. Курс дозволить майбутнім випускникам визначати і дотримуватись вимог безпеки та захисту населення у надзвичайних ситуаціях різного походження; оцінки ризиків настання нещасних випадків у відповідній галузі та ін. Особливий акцент викладачами робиться на питання надання першої долікарської допомоги у надзвичайних ситуаціях (змістовий модуль II – Основи медицини катастроф).

Об'єкт навчальної дисципліни: професійна та повсякденна життєдіяльність майбутніх магістрів з політології.

Предмет навчальної дисципліни включає вивчення закономірностей виникнення небезпек, процеси їх розвитку та вплив на життя і здоров'я людини, умови надання першої допомоги в умовах професійної діяльності та під час надзвичайних ситуацій.

Пререквізити курсу (Prerequisite):

Дисципліни, що випереджають вивчення даної дисципліни, є «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці».

Очікувані результати

Знати:

- характеристику осередків ураження, які виникають у надзвичайних умовах мирного і воєнного часу;
- способи і засоби захисту населення від вражаючих факторів, аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і невизначених умов пандемій та біологічних небезпек (зокрема Covid-19);
- порядок дій сил ЦЗ і населення в умовах надзвичайних обставин;
- методику прогнозування можливої радіаційної, хімічної, (бактеріологічної, вірусологічної) біологічної обстановки;
- основи організації і здійснення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення при виникненні НС.

Вміти:

- практично здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і сучасної зброї масового ураження;
- оцінювати радіаційну, хімічну, біологічну обстановку;
- керувати підготовкою формувань і проведенням рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті господарчої діяльності відповідно до майбутньої спеціальності;
- надавати першу долікарську допомогу у невідкладних станах потерпілим, організовувати допомогу при надзвичайних ситуаціях різного походження.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекційний, практичних занять та самостійна робота студентів.

Методи навчання

Унікальністю методики навчання даної дисципліни є суміщення всіх сучасних інтерактивних та інноваційних (у т.ч. інформаційно-комунікативних, проєктних) технологій, підходів до навчання у закладах вищої освіти.

Заняття із дисципліни проводяться у формі: лекцій з використанням наочних матеріалів, посібників, мультимедійних технологій; практичних занять; самостійної роботи з основною та додатковою літературою, періодичними виданнями, джерелами в інтернеті.

Серед методів навчання використовуються: *словесні* (пояснення, розповідь, інструктажі, ситуативне моделювання, ситуативне навчання, оксфордські дебати, мозковий штурм, аналіз відео- і фотоматеріалів, обмін думками, захист доповідей тощо); *наочні* (демонстрування, мультимедійні презентації); *практичні* (ділові (рольові) ігри, розв'язання ситуаційних задач, аналіз статистичних даних, метод проєктів, відпрацювання практичних навичок надання першої долікарської допомоги тощо) методи.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Цивільний захист та загальна характеристика медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій (НС) та катастроф.

1. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку НС. Роль і місце захисту населення відповідно до Кодексу цивільного захисту України (01.07.2013 року). Надзвичайні ситуації (НС) мирного і воєнного часів та їх вплив на життєдіяльність людей.

2. Прогнозування, оцінка обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Медико-тактична характеристика аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах.

3. Загальні принципи захисту населення при НС та катастрофах. Захисні споруди ЦЗ. Засоби індивідуального захисту населення. Надзвичайні ситуації воєнного часу. Особливості поведінки та захисту.

4. Психофізіологія людини в надзвичайних ситуаціях.

Змістовий модуль II. Медико-тактичне забезпечення при природних, техногенних надзвичайних ситуаціях та катастрофах (Основи медицини катастроф)

5. Медико-тактична характеристика різних видів стихійного лиха.

6. Медико-тактична характеристика транспортних аварій та катастроф.

7. Медико-тактична характеристика аварій на об'єктах з небезпекою вибухів, пожеж та ураження електричним струмом.

8. Медико-тактична характеристика аварій та катастроф на об'єктах хімічної промисловості.

Перелік рекомендованої літератури

1. Основна:

1. Стеблюк, Микола Ілліч. Цивільна оборона та цивільний захист [Текст] : підручник / М. І. Стеблюк. 2-ге вид., переробл. К. : Знання, 2010. 488 с.

2. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. 384 с.

3. Гишак Тетяна Віталіївна. Основи медичних знань та медицини катастроф: навчальний посібник / Т.В. Гишак, О.В. Долинна. Київ : Паливода А.В., 2003. 140 с.

4. Губачов, Олександр Ілліч. Безпека життєдіяльності та цивільний захист [Текст] : навч. посіб. / О. І. Губачов [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського, Навч.-наук. ін-т мех. інженерії, трансп. та природнич. наук. Кременчук : НОВАБУК, 2022. 269 с.

5. Касевич Н.М. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: Підручник для мед. ВНЗ I-III р.а. 7-ме вид., випр. Затверджено МОЗ / Касевич Н.М.; За ред. В.І. Литвиненка. К., 2017. 424 с.

6. Ковальова О.М., Лісовий В.М., Шевченко С.І., Фролова Т.В. Догляд за хворими: Практика: Підручник для мед. ВНЗ IV рів. акред. 3-тє вид., випр. Затверджено МОН, Рекомендовано МОЗ / За ред. Ковальової О.М., Лісового В.М. та ін. К. 2015. 488 с.

7. Левчук, Катерина Олександрівна. Цивільний захист [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / К. О. Левчук, Р. Я. Романюк, А. О. Толок ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т (ДДТУ). Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2016. 324 с.

8. Плис, Михайло Михайлович. Безпека життєдіяльності та цивільний захист. Наочні матеріали [Текст] : навч. посіб. / Плис М. М., Плис М. М. [мол.] ; [за ред. О. А. Півоварова, д-ра техн. наук, проф.] ; ДВНЗ "Укр. держ. хім.-технол. ун-т". Дніпро : ДВНЗ УДХТУ, 2017. 71 с.

2. Методичні рекомендації викладачів кафедри можна знайти у філіях Наукової бібліотеки ОНУ або у відкритому доступі в репозитарії за покликанням: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/>

2.1. Бурденюк Р. В. Медицина катастроф та медико-санітарна підготовка: Практикум для студентів природничих спеціальностей денної та заочної форм навчання» / Бурденюк Р. В., Гвоздій С.П. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 104 с.

2.2. Гвоздій С. П. Домедична допомога у надзвичайних ситуаціях: поранення, переломи, вивихи: Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисциплін «Медико-санітарна підготовка», «Основи медичних знань», «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», «Цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / С. П. Гвоздій, Л. М. Поліщук. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 48 с.

2.3. Гвоздій С.П., Поліщук Л.М. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Частина I. Основи організації проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях. Видавництво ОНУ, Одеса, 2013. 32 с.

2.4. Добрава В.Л. Прогнозування, оцінка та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження Методичні вказівки до практичного заняття для студентів усіх спеціальностей з дисципліни Цивільний захист. Частина 2. / В.Л. Добрава. Одеса: «Одеський національний університет імені І.І. Мечникова», 2014. 37 с.

2.5. Еннан А.А., Сахаров О.В., Абрамова Н.М., Гвоздій С.П. Методичні рекомендації

«Методи та засоби захисту цивільного населення в умовах надзвичайних ситуацій» до практичних занять та самостійної роботи з дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. Одеса: Б.В., 2012.

2.6. Теоретичні та практичні підходи до безпечної життєдіяльності : метод. рек. / О. І. Бурденюк [та ін.] ; за заг. ред. С. П. Гвозд'їй ; ОНУ ім. І.І. Мечникова, Біол. ф-т, Каф. медичних знань та безпеки життєдіяльності . – Одеса : Букаєв В. В., 2016 . – 389 с.

2.7. Баштан С. О. Основи медичних знань: Практикум для студентів педагогічних спеціальностей денної та заочної форм навчання / С. О. Баштан, С. П. Гвозд'їй, В. В. Пенюк. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 88 с.

2.8. Бурденюк Р. В., Гвозд'їй С. П. Основи медичних знань та перша долікарська допомога: Курс лекцій для здобувачів вищої освіти немедичних спеціальностей денної та заочної форм навчання / Р.В. Бурденюк, С. П. Гвозд'їй. Одеса, ОНУ, 2021. 156 с.

Матеріальне оснащення: дозиметричні прилади, шини, бинти, джгути, тренажер для штучного дихання та непрямого масажу серця, ноші, шприці, муляжі тощо.

ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» незалежно від загальної кількості годин та кількості модулів, оцінюється за 100-бальною шкалою.

Види контролю:

Поточний контроль студентів здійснюється через усний контроль (у ході опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему й ін.); практичний контроль (в ході практичних робіт); проблемні ситуації та ін.; презентація і захист виконання самостійної роботи студентів (ІНДЗ).

Періодичний контроль – опитування за результатами вивчення змістового модуля.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень студента з метою оцінки якості засвоєння ними програми навчальної дисципліни в цілому. Формою підсумкового контролю є залік (оцінка виставляється за результатами роботи протягом семестру за результатами поточного контролю).

Розподіл балів між темами курсу								Індивідуальне завдання	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
10	10	10	10	10	10	10	10		
40				40				20	100

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (теми 1-4) – опитування/дискусії/дебати під час занять, розв'язки ситуаційних завдань та задач, складання алгоритмів дій під час надзвичайних ситуацій, відпрацювання практичних навичок, участь у тренінгах, поточне тестування.	25-40
Змістовий модуль 2 (теми 5-8) – опитування/дискусії/дебати під час занять, відпрацювання практичних навичок, розв'язки задач, робота під час тренінгових вправ, поточне тестування	25-40
Індивідуальне завдання	10-20
Оцінка за залік виставляється за сумою отриманих балів	60-100

Самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів під час вивчення даної навчальної дисципліни включає

теоретичну підготовку з окремих тем курсу, що вивчаються в порядку самостійної роботи, а також підготовку до практичних занять. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу виконується у бібліотеці, навчальних аудиторіях і лабораторіях кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти, комп'ютерних класах університету (у т.ч. наукової бібліотеки), а також у домашніх умовах.

До самостійної роботи відноситься: підготовка до лекцій, практичних занять.

Обов'язковою складовою для оцінки виконання самостійної роботи здобувача вищої освіти є підготовка *індивідуального навчально-дослідного завдання*: скласти алгоритм дій у двох надзвичайних ситуаціях різного походження. Алгоритм має складати інструкції для працівників галузі щодо поведінки «До» (профілактика НС), «Під час», «Після» надзвичайної ситуації. Завдання виконується у вигляді таблиці, з позиції керівника установи галузі.

Студент може *самостійно обрати завдання*, які він готовий виконати для того, щоб дібрати бали, яких не вистачає, або для роботи під час аудиторних занять: самостійна підготовка доповідей (5 балів); опрацювання та підготовка відеоматеріалів з дисципліни (5 хвилин відеореферату – 10 балів кожному учаснику відеопроєкту), робота в мережі Інтернет (добір матеріалів, статистики, даних зі світу – 5 балів), ситуаційних завдань (1 ситуаційне завдання – 2 бали); участь у науково-практичних конференціях за тематикою дисципліни (10 балів заочна участь; 20 балів очна участь з отриманням сертифікату) тощо.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Навчальна дисципліна має практично-тренінгове спрямування та потребує відпрацювання практичних навичок із використанням різноманітних технологій. Присутність студентів на практичних заняттях, поточному та періодичному контролі є невід'ємною частиною загальної підсумкової оцінки. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується [Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова \(polozhennya-antiplagiat-2021.pdf \(onu.edu.ua\)\)](#).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються [Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ \(poloz-org-osvit-process 2022.pdf \(onu.edu.ua\)\)](#). За об'єктивних причин в окремих випадках за погодженням з деканатом і керівником курсу навчання може відбуватися з використанням технологій дистанційного навчання.

Мобільні пристрої: допускається використання мобільних додатків, INTERNET- мережі, електронних девайсів під час самостійної роботи, у завданнях, які це передбачають. Під час тестування та контрольних заходів – заборонено.

Поведінка в аудиторії: заохочується активна участь під час інтерактивних лекцій, під час практичних занять, у т.ч. з елементами тренінгів, передбачається відключення мобільних пристроїв, не вітаються запізнення та розмови телефоном тощо.